

Številka: 122-6/2013-1
Datum: 12. 2. 2013

Mestna občina Ljubljana
Mestni svet

ZADEVA: Predlog za obravnavno na seji Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana

PRIPRAVIL: Mestna uprava Mestne občine Ljubljana,
Oddelek za zdravje in socialno varstvo

NASLOV: Poročilo o aktivnostih Mestne občine Ljubljana za starejše v obdobju od 2010 do 2012

POROČEVALKI: Tilka Klančar, vodja Oddelka za zdravje in socialno varstvo
Darija Božnik, višja svetovalka III Oddelka za zdravje in socialno varstvo

PRISTOJNO
DELOVNO TELO: Odbor za zdravstvo in socialno varstvo

PREDLOG SKLEPA:
Mestni svet Mestne občine Ljubljana se seznani s Poročilom o aktivnostih Mestne občine Ljubljana za starejše v obdobju od 2010 do 2012.

Župan
Mestne občine Ljubljana
Zoran Janković

Priloga:
- Poročilo o aktivnostih Mestne občine Ljubljana za starejše v obdobju od 2010 do 2012 z obrazložitvijo

**POROČILO O AKTIVNOSTIH MESTNE
OBČINE LJUBLJANA ZA STAREJŠE V
OBDOBJU
OD 2010 DO 2012**

Ljubljana, februar 2013

KAZALO

1.	UVOD.....	4
2.	STATISTIKA – DEMOGRAFSKI PODATKI.....	5
3.	IZVAJANJE NALOG S PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA.....	5
	3.1 Institucionalno varstvo.....	5
	3.2 Pomoč družini na domu	6
4.	SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI.....	7
5.	VAROVANJE ZDRAVJA	10
6.	PROGRAM »LJUBLJANA – ZDRAVO MESTO«.....	10
	6.1 Pod mreža »Zdravo staranje«.....	10
	6.2 Program »Starosti prijazna mesta«.....	11
7.	IZOBRAŽEVANJE.....	11
8.	KULTURA	13
9.	ŠPORT.....	14
10.	STANOVANJSKA PRESKRBA	14
11.	ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI.....	15
12.	VARNOST V MOL.....	16
13.	INFORMIRANJE IN SVETOVANJE	17
14.	AKTIVNOSTI MOL OB EVROPSKEM LETU AKTIVNEGA STARANJA IN MEDGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI 2012	18
15.	POVZETEK NAJPOMEMBNEJŠIH DOSEŽKOV V OBDOBJU OD 2010 DO 2012	19
16.	ZAKLJUČEK	20
17.	VIRI:.....	21

1. UVOD

V Mestni občini Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: MOL) na področju skrbi za starejše prebivalke in prebivalce mesta stremimo k zagotavljanju čim večje izbire različnih možnosti za njihovo udejstvovanje v lokalnem okolju ter uresničevanje pravice do odločanja, kje in na kakšen način želi posameznica oziroma posameznik živeti v obdobju staranja. Zaradi svoje številčnosti ter aktivne vključenosti v vsakodnevno življenje na eni in potreb po posebnih oblikah pomoči na drugi strani, predstavljajo starejši pomemben segment družbe in so s tem deležni naše posebne pozornosti. Z namenom redne obravnave vprašanj in pobud starejših, ki živijo v mestu, v MOL deluje posvetovalno telo župana, Svet za vprašanja starejših občanov v MOL.

MOL redno izvaja vse dejavnosti za starejše, ki jih lokalnim skupnostim v Sloveniji nalaga nacionalna zakonodaja, kot na primer (do)plačevanje oskrbe v institucionalnem varstvu, zagotavljanje mreže javne službe za pomoč družini na domu, zagotavljanje primarnega zdravstvenega varstva za vse skupine prebivalcev, itd. Poleg tega v MOL, preko rednih letnih javnih razpisov, ki niso zakonska obveza, izdatno podpiramo tudi številne druge aktivnosti, programe in projekte. Ti starejšim v mestu nudijo raznovrstne oblike podpore in pomoči za samostojnejše in kvalitetnejše življenje v domačem okolju, pogoje za družabništvo, izobraževanje ter udejstvovanje v športu in kulturi. Njihova ponudba oziroma vsebine pomembno dopolnjujejo storitve javnih služb, večinoma jih izvajajo nevladne organizacije, nekatere pa tudi državni in občinski javni zavodi.

Z javnim razpisom imamo kot lokalna skupnost veliko možnost vpliva na smer razvoja in izbor programov, ki so na voljo meščankam in meščanom. Na ta način smo spodbudili tudi začetek izvajanja in razvoj novih, inovativnih ter lokalnemu okolju in potrebam ljudi prilagojenih programov kot so bili npr. dnevni centri aktivnosti za starejše.

Za celovito podobo naših prizadevanj v smeri zagotavljanja raznovrstnih oblik podpore in rešitev, ki starejšim lepšajo in lajšajo življenje v našem mestu, je ob navedenih aktivnostih nujno predstaviti tudi intenzivno delovanje MOL na področju zagotavljanja dostopnosti mesta in javnega prevoza ter redno osveščanje in obveščanje starejših o različnih aktualnih vsebinah.

Doslej je Mestni svet MOL poročilo o aktivnostih za starejše v MOL obravnaval dvakrat, in sicer v letu 2006 za obdobje 2003-2006 ter v letu 2010 za obdobje 2006-2009. Pri pripravi poročila so, poleg Oddelka za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave MOL, s svojimi prispevki sodelovali še naslednji oddelki/službe Mestne uprave MOL (v nadaljnjem besedilu: MU MOL) ter javni zavodi in javna podjetja: Služba za lokalno samoupravo, četrtne skupnosti MOL, Oddelek za kulturo, Oddelek za šport, Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje, Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet, Mestno redarstvo, Javni stanovanjski sklad MOL, Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, Zdravstveni dom Ljubljana, Lekarna Ljubljana, Javni zavod Cene Štupar – Center za izobraževanje Ljubljana, Javni zavod Mladi zmaji, Mestna knjižnica Ljubljana, Mestni kino Kinodvor, Turizem Ljubljana ter Ljubljanski potniški promet, d.o.o.

2. STATISTIKA – DEMOGRAFSKI PODATKI

Pri naboru statističnih podatkov smo izhajali iz starostne meje 65 let, ki je v naši zakonodaji in uradnih statistikah uveljavljena kot ločnica za starejšo populacijo. Vse večkrat pa se kaže, da bi se meja lahko premaknila navzgor, saj se življenjska doba občutno daljša, večino storitev pa koristijo starejši od 75 let.

Prebivalstvo MOL po izbranih starostnih skupinah in številu, na dan 1. 7. 2012¹

Starostno obdobje	Št. prebivalcev/-cev
Skupaj do 65	231.526
65-69 let	12.800
70-74 let	12.289
75-79 let	10.192
80-84 let	7.515
85-89 let	4.269
90-94 let	1.376
95-99 let	268
100+ let	43
Skupaj 65+	48.752 (17,4%)
Skupaj	280.278 (100%)

MOL je imela na dan 1. 7. 2012 skupaj **280.278** prebivalcev in prebivalcev, od tega starejših od 65 let **48.752**, kar predstavlja **17,4 %** celotnega prebivalstva.

Za celotno Slovenijo je delež precej podoben, saj delež starejših od 65 let na dan 1. 7. 2012 zajema 17 % celotnega prebivalstva. Povprečna starost občanov in občanov v MOL je bila 42,1 let, v Sloveniji 42 let. Indeks staranja je bil za MOL 127,8, za Slovenijo 118 (razmerje med starim (65 in več let) in mladim prebivalstvom (0-14 let), pomnoženo s 100) (Vir: SURS).

3. IZVAJANJE NALOG S PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA

Občine na področju socialnega varstva v večjem delu le izvršujejo z zakonom določene naloge oziroma zagotavljajo sredstva za izvedbo teh nalog. Ustanoviteljica večine javnih socialnovarstvenih zavodov kot npr. centrov za socialno delo, domov za starejše, posebnih socialnih zavodov, varstveno delovnih centrov ipd., je država. Ker je naš interes, da se v svojem okolju čim bolj približamo specifičnim potrebam starejših, smo v preteklosti sprejeli že dve strategiji, trenutno pa je v pripravi nova strategija razvoja socialnega varstva v MOL za obdobje do 2020, v kateri bo obsežno poglavje namenjeno tudi starejšim.

3.1 Institucionalno varstvo

Institucionalno varstvo se izvaja v socialnovarstvenih zavodih (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi za odrasle), v drugi družini ali drugi organizirani obliki (npr. v oskrbovanih stanovanjih ali stanovanjskih skupinah).

Za storitev institucionalnega varstva v domovih za starejše je v celoti pristojno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ki je bodisi ustanovitelj doma za starejše (v tem primeru gre za javni zavod) ali pa za izvajanje storitve podeli koncesijo, pri čemer v javnem razpisu natančno opredeli območje, za katerega se koncesija razpisuje. Pokazalo se je, da razporejenost domov po območjih Slovenije ni vedno odraz dejanskih potreb.

¹ Statistični urad Republike Slovenije, <http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Obcine/Obcine.asp>.

Konec leta 2012 je v MOL delovalo **devet domov za starejše občane** (DSO), ki so skupaj zagotavljali **2.294** posteljnih kapacitet, od tega:

- DSO Bežigrad: **228** postelj
- Dom upokojencev Center, Tabor – Poljane: **505** postelj
- DSO Moste – Polje: **212** postelj
- DSO Šiška: **230** postelj
- DSO Vič – Rudnik: **570** postelj
- DSO Nove Fužine: **171** postelj
- Center starejših Trnovo (ustanovitelj Deos, d.o.o.): **156** postelj
- Dom Janeza Krstnika (ustanovitelj Zavod župnije Trnovo-Karitas): **65** postelj
- Center starejših Črnuče (ustanovitelj Deos, d.o.o.): **157** postelj.

Zadnji izmed njih, Center starejših Črnuče, je bil odprt konec leta 2012 in ima pridobljeno koncesijo Ministrstva za delo družino in socialne zadeve.

Po podatkih Skupnosti socialnih zavodov Slovenije iz decembra **2010**, je v domovih za starejše občane v MOL in drugod v Sloveniji bivalo skupno **3.083 občanov in občank MOL**, kar je predstavljalo **6,5%** starejših občanov in občank MOL.

V decembru **2011** je **3.105 občanov in občank MOL** bivalo v domovih za starejše v MOL in drugod po Sloveniji, kar je predstavljalo **6,4%** starejših občanov in občank MOL.

V primerjavi z letom 2009, ko so domovi za starejše v MOL nudili skupno 2.137 posteljnih kapacitet, so se te, do konca leta 2012, povečale za 157 postelj.

Ena izmed oblik institucionalnega varstva, ki je na voljo starejšim, je tudi **dnevno varstvo**. V okviru dnevnega varstva starejših, ki se večinoma izvaja v domovih za starejše občane, se v dnevnem času zagotavljajo različne storitve predvsem za tiste starejše, ki potrebujejo več oskrbe in nege zaradi različnih bolezni, tudi demence, ali zaradi zmanjšane samostojnosti pri vsakodnevni opravi. Trenutno v MOL deluje nekaj centrov za dnevno varstvo kot na primer v Domu starejših občanov Ljubljana Šiška in Domu starejših občanov Ljubljana Moste-Polje, Domu starejših občanov Fužine in v Domu starejših občanov Ljubljana Vič-Rudnik, v enoti Kolezija.

Lokalne skupnosti so po Zakonu o socialnem varstvu dolžne (do)plačevati oskrbo v institucionalnem varstvu tako v domovih za starejše kot v dnevnem varstvu za tiste občanke in občane, ki s svojimi prihodki oz. prihodki zavezancev/-k ne morejo plačevati polne cene oskrbe.

Tabela 1: Sredstva MOL v EUR namenjena za (do)plačilo oskrbe v domovih za starejše občanke in občane ter število uporabnic in uporabnikov institucionalnega varstva, ki jim MOL (do)plačuje oskrbo za obdobje 2010-2012

	2010	2011	2012
Sredstva MOL (v EUR)	1.923.500	2.202.000	2.345.900
Število občanek in občanov MOL	406	446	460

3.2 Pomoč družini na domu

Po Zakonu o socialnem varstvu občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč družini na domu. Pomoč družini na domu obsega pomoč pri vzdrževanju osebne higiene, gospodinjsko pomoč in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov in predstavlja obliko podpore, ki lahko nadomesti prezgodnji odhod v dom za starejše občane.

Za zagotavljanje te naloge je MOL leta 2002 ustanovila **Zavod za oskrbo na domu Ljubljana**. Ker so bile zaznane potrebe večje, kot jih je bil z zaposlovanjem novega kadra zmožen zagotavljati javni zavod, je MOL v letu 2009 podelila še koncesijo **Zavodu za socialno oskrbo Pristan**.

Zakon o socialnem varstvu določa, da se iz proračuna občin financira pomoč družini na domu najmanj v višini 50% subvencije k ceni storitve, drugo polovico pa upravičenke in upravičenci plačajo sami. V letu 2012 smo subvencijo MOL **povišali kar na 80 % cene storitve**.

Slovesno obeleženje 10-letnice delovanja Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana na Magistratu

Tabela 2: Sredstva MOL v EUR namenjena za storitev pomoč družini na domu v obdobju od leta 2010 do 2012

	2010	2011	2012
ZOD Ljubljana	1.895.360	1.932.950	2.017.100
Zavod Pristan	108.000	213.950	285.650
SKUPAJ	2.003.360	2.146.900	2.302.750

4. SODELOVANJE Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI

Poleg dejavnosti za starejše, ki jih lokalnim skupnostim oziroma občinam v Sloveniji nalaga nacionalna zakonodaja, pa **preko rednih letnih javnih razpisov, ki niso zakonska obveza**, izdatno podpiramo tudi številne druge aktivnosti, programe in projekte. Ti starejšim v mestu nudijo raznovrstne oblike podpore in pomoči za samostojnejše in kvalitetnejše življenje v domačem okolju, pogoje za družabništvo, izobraževanje ter udejstvovanje v športu in kulturi. Njihova ponudba oziroma vsebine pomembno dopolnjujejo storitve javnih služb, večinoma jih izvajajo nevladne organizacije, nekatere pa tudi javni zavodi. Mnogim izmed njih omogočamo tudi najem prostorov za izvajanje programov.

Na področju **socialnega varstva in varovanja zdravja starejših** je MOL v letih med 2010 in 2012 preko javnega razpisa sofinancirala programe kot so: program za spodbujanje

medgeneracijskega sodelovanja, preventivni program za zmanjšanje padcev med starejšimi, program za krepitev duševnega zdravja in preventivo depresije med starejšimi, program za starejše s parkinsonizmom, program Starejši za starejše za podporo in svetovanje na domu, projekt osveščanja uporabnikov zdravstvenih storitev o njihovih pravicah, programe samopomočnih skupin, svetovalnico za izboljšanje bivanja starejših, program za povečevanje mobilnosti starejših pešcev udeležencev v prometu ter nekatere druge programe podpore in pomoči starejšim za samostojnejše in kvalitetnejše bivanje v domačem okolju in ne nazadnje dnevne centre aktivnosti za starejše.

Ena izmed aktivnosti dnevnih centrov aktivnosti za starejše

Pred nekaj leti je bilo s strani starejših zaznati vedno več teženj po vzpostavitvi nekakšnih središč za druženje v Ljubljani, ki bi omogočala medsebojno povezovanje. Zato se je MOL pričela posvetovati z različnimi društvi in se odločila podpreti idejo **o dnevnihih centrih aktivnosti za starejše**. Tako je, kot odziv na novo nastale potrebe starejših v mestnem okolju, pod okriljem Mestne zveze upokojencev, začel prvi program dnevnega centra aktivnosti za starejše, kasneje pa so se mu pridružili še novi, lokacijsko enakomerno porazdeljeni po različnih predelih MOL. Eden izmed njih je namenjen tudi starejšim gluhih, naglušnih in gluhoslepim.

Trenutno **mrežo dnevnih centrov aktivnosti za starejše** v MOL tvori sedem tovrstnih centrov, zadnjega smo, v okviru aktivnosti, ki jih je MOL predvidela za obeležje *Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti*, odprli v letu 2012. Vsakega od njih dnevno obišče od 30 do 100 ljudi, v vsakem se tedensko odvija od 30 - 35 aktivnosti, ki se prilagajajo glede na želje in zaznane potrebe. Večina centrov je odprta od zgodnjega dopoldneva do poznih popoldanskih ur. Njihovi programi so zelo pestri, poleg vsakodnevnega družabništva in medgeneracijskega povezovanja je v vsakem izmed njih na voljo mnogo raznovrstnih aktivnosti za vzdrževanje psihofizične kondicije in aktivnega preživljanja prostega časa (družabne igre, umetniško ustvarjanje, kuhanje, ročna dela in spretnosti, pevski zbor, različne oblike vodenih telesnih vadb, joga, ples, učenje tujih jezikov, računalništva, samopomočne skupine, fotografske delavnice, umetnostna zgodovina, pogovori o knjigah, izleti, obiski prireditvev, ipd.).

Mreža dnevnih centrov aktivnosti za starejše v MOL je eden naših primerov dobre prakse na področju socialnega varstva za starejše, kar s svojim množičnim obiskom dokazujejo starejši sami. Ponosni smo, da so ta program kot zelo koristen prepoznali tudi v drugih slovenskih občinah in da so se na osnovi naših dobrih izkušenj začeli podobni centri odpirati tudi drugod. V prihodnje načrtujemo odpiranje novih centrov in s tem širjenje mreže.

Izpoved neimenovane upokojenke

»Pred dvema letoma sem se znašla v hudi življenjski stiski. Pojavila se je depresija in s tem zdravila. Moje življenje je potekalo med štirimi zidovi doma.

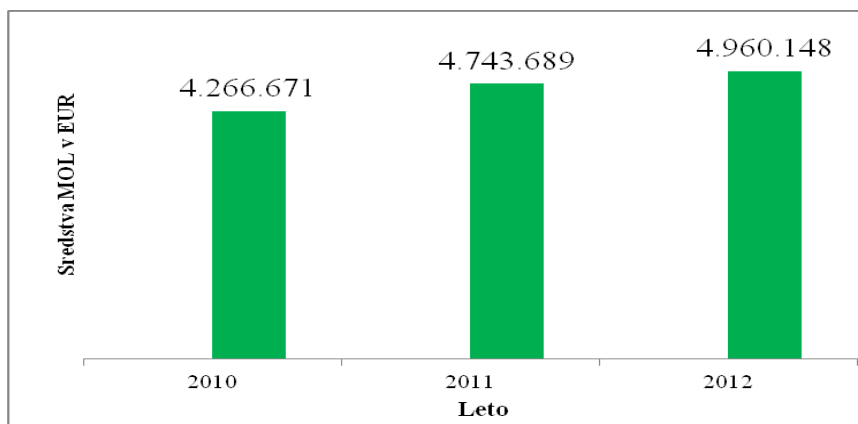
Pred enim letom sem na prigovarjanje hčerke obiskala Festival za tretje življenjsko obdobje. Tam sem prvič spoznala delovanje dnevnih centrov aktivnosti za starejše (DCA). Pričela sem razmišljati da bi se udeležila kakšnih dejavnosti, ki so organizirane v dnevni centrih. Ko se je lani odprl nov dnevni center v bližini mojega bivanja, sem začela obiskovati različne dejavnosti. Sedaj vsak dan obiskujem telovadbo, udeležujem pa se tudi joge, ustvarjalnih delavnic, vaj iz logike in urjenja spomina ter španščine. Moje življenje se je dobesedno postavilo na glavo. Začutila sem spremembe v sebi. Dvignila sem glavo in pogledala tudi okrog sebe, spet sem dobila voljo do komuniciranja z ostalimi ljudmi. Vsako jutro komaj čakam, da odidem na telovadbo. Čudovito se mi zdi, da se imam možnost veliko pogovarjati tudi z zaposlenimi v dnevnem centru. Vse to mi je tako koristilo, da sem že začela zmanjševati odmerke zdravil.

Vsakodnevno udejstvovanje v DCA mi pomeni vse. To je sedaj način mojega življenja. Hvala zaposlenim v dnevnem centru in hvala vsem, ki nam omogočate aktivno preživljanje našega časa«.

Posebno pozornost v MOL namenjamo tudi projektom za spodbujanje **medgeneracijskega povezovanja in sodelovanja**, česar v današnjih družbenih razmerah vsekakor ne smemo zanemariti. V letih med 2010 in 2012 so tovrstne projekte izvajali v vrtcih, osnovnih šolah in dnevni centrih aktivnosti, medgeneracijsko naravnane programe pa je izvajal tudi Javni zavod Mladi zmaji, katerega ustanoviteljica je MOL, kjer so starejši kot prostovoljci pomagali mladim pri učenju, domačih nalogah in drugih pristočasnih dejavnostih (kuharske, ustvarjalno-umetniške, pogovorne delavnice).

Eden od projektov medgeneracijskega povezovanja redno poteka tudi v enem od javnih vrtcev MOL. V okviru projekta *»Posvojili smo babici iz doma starejših občanov«* so otroci iz vrtca spoznali dve babici, s katerima se redno obiskujejo, se skupaj učijo in igrajo. Babici otrokom pripovedujeta o svojem življenju, jih opazujeta pri igri, skupaj prepevajo, učita jih starih tradicionalnih iger in pesmi, otroci pa ju razveseljujejo z drobnimi darilci, ki jih izdelajo sami, jima s ponosom razkazujejo svoje izdelke in zeliščni vrt ter pripovedujejo o dogajanju v vrtcu. Ko so otroci pri babicah na obisku v domu, se najraje igrajo v parku, obišejo njihov rožni vrt ter zapojejo in zapešejo tudi ostalim stanovalcem in stanovalkam doma. Srečanja otrok z babicama so prilagojena njunim željam in zmožnostim, saj jih ne želimo obremenjevati, pač pa ravno obratno, popestriti, obogatiti in polepsati trenutke vseh vpletenih.

Graf 1: Sredstva MOL v EUR za storitev pomoč družini na domu, (do)plačilo oskrbe v domovih za starejše in za sofinanciranje programov nevladnih organizacij za starejše s področja socialnega varstva in varovanja zdravja za obdobje od 2010 do 2012

5. VAROVANJE ZDRAVJA

Na področju varovanja zdravja občine v skladu z obstoječo zakonodajo določajo in zagotavljajo mrežo javne zdravstvene službe na primarni ravni.

MOL je ustanoviteljica dveh javnih zavodov: **Javnega zavoda Lekarna Ljubljana in Javnega zavoda Zdravstveni dom Ljubljana**. Hkrati je občina tudi **koncedent**, torej podeljuje koncesije za opravljanje javne zdravstvene službe na nivoju osnovnega zdravstvenega varstva in lekarniške dejavnosti.

V okviru zdravstvenega doma, ki mu je bil za uspešno vzpostavitev sistema kakovosti podeljen **certifikat ISO 9001:2008**, poteka več programov, ki so v precejšnji meri namenjeni tudi starejšim občankam in občanom: **preventivni pregledi** z namenom zgodnjega odkrivanja skritih obolenj pri moških od 35 - 65 leta in pri ženskah od 45 - 70 leta, **posvetovalnice**, kjer so vključene tudi meritve krvnega tlaka, sladkorja, holesterola in trigliceridov in razne **delavnice** o zdravem načinu življenja.

V sklopu zdravstvenega doma je dobro organizirana **patronažna služba**, ki nudi zdravstveno nego na domu. Patronažne medicinske sestre obiskujejo družine in posameznike vseh starosti na območju lokalne skupnosti. Strokovno pomoč nudijo tako starejšim občankam in občanom kot tudi nepokretnim bolnicam in bolnikom, družinam, nosečnicam, osebam z oviranostmi, bolnicam in bolnikom po odpustu iz bolnišnice, kroničnim bolnicam in bolnikom in ljudem s težavami v duševnem zdravju.

V letu 2011 so začele delovati tudi **referenčne ambulate**, v katerih poleg zdravnika in medicinske sestre uporabnika spremlja tudi diplomirana medicinska sestra, ki spremlja kronične bolezni in izvaja preventivne ukrepe.

6. PROGRAM »LJUBLJANA – ZDRAVO MESTO«

MOL je že od samega začetka oziroma od leta 1989 članica **Evropske mreže zdravih mest Svetovne zdravstvene organizacije**, v okviru česar si prizadevamo za krepitev javnega zdravja v mestu. Pri tem je naše vodilo, da zdravje ni le skrb medicinske stroke, temveč vseh segmentov družbe, saj ne predstavlja le odsotnosti bolezni, temveč stanje fizične, duševne, socialne in okoljske blaginje.

V vsaki od faz programa so predvidene aktivnosti, ki bogatijo in dopolnjujejo prizadevanja MOL na področju varstva starejših. V letu 2009 je Ljubljana vstopila v peto fazo programa Evropske mreže zdravih mest Svetovne zdravstvene organizacije. Peta faza programa zdravih mest z naslovom »Zdravje in enakost v dostopnosti do zdravja v vseh lokalnih politikah« se zaključila v letu 2013. V peti fazi je nabor tem združen v treh sklopih, in sicer;

- mestno okolje, ki skrbi za meščanke in meščane,
- zdravo življenje,
- zdravo urbanistično načrtovanje in arhitektura.

Gre predvsem za zagotavljanje že pridobljenih in utečenih dobrih sistemskih rešitev (zdravje ne sme biti le osebna odgovornost posameznika) ter napredovanje v čim boljših možnostih v dostopnosti do vseh možnosti, ki vplivajo na zdravje ljudi od zgodnjega obdobja do starosti.

6.1 Podmreža »Zdravo staranje«

V okviru Evropske mreže zdravih mest je MOL od leta 2012 vključena tudi v posebno **podmrežo »Healthy ageing« oziroma »Zdravo staranje«**, ki se, kot pove že njen naziv, osredotoča posebej na teme povezane z zdravjem in blagostanjem v Evropi vse številčnejše

populacije starejših. V okviru pod mreže smo se udeležili že nekaj srečanj, kjer smo se vsakokrat aktivno predstavili in bili deležni dobrih odzivov.

Poleg tega smo imeli priložnost za formalno in neformalno izmenjavo dobrih praks in drugih dragocenih izkušenj. Poleg strokovnjakov se je srečanj udeležilo tudi nekaj političnih predstavnikov posameznih mest, z nekaterimi izmed njih smo se dogovorili o sodelovanju.

6.2 Program »Starosti prijazna mesta«

K programu "**Starosti prijazna mesta**" je MOL pristopila kot prvo mesto oziroma občina v Sloveniji in v začetku leta 2011 postala članica **Globalne mreže starosti prijaznih mest Svetovne zdravstvene organizacije (SZO)**. Mesta, ki se želijo vključiti v Globalno mrežo Starosti prijaznih mest se morajo zavezati, da bodo ustvarjala urbana okolja, ki bodo spodbujala zdravo in aktivno staranje. Konec septembra 2011 smo na konferenci Starosti prijaznih mesta v Dublinu podpisali tudi Dublinško deklaracijo starosti prijaznih mest in se s tem še dodatno zavezali upoštevati načela, h katerim stremijo mesta, prijazna starejšim.

Vključitev v Globalno mrežo starosti prijaznih mest za vsako mesto predvideva tudi izdelavo akcijskega načrta, ki smo ga na MOL v letošnjem letu tudi pripravili. Akcijski načrt »Starosti prijazna Ljubljana« za obdobje od 2013 do 2015 vsebuje cilje in posamične ukrepe, razvrščene po osmih ključnih področjih, kot jih določa SZO, in sicer:

1. Javne površine in stavbe (Outdoor spaces and buildings)
2. Prevoz (Transportation)
3. Stanovanjski objekti (Housing)
4. Družabno življenje (Social participation)
5. Spoštovanje in vključevanje v družbo (Respect and social inclusion)
6. Družbeno angažiranje in zaposlitev (Civic participation and employment)
7. Komuniciranje in informiranje (Communication and information)
8. Skupnostni programi in zdravstvene službe (Community support and health services)

Z ukrepi akcijskega načrta na teh osnovnih osmih področjih smo predvideli aktivnosti na območju MOL, k izvedbi katerih se lahko zavežemo kot lokalna skupnost, ob upoštevanju zakonskih pristojnosti ter v okviru sprejetih finančnih načrtov posameznih nosilcev. Nosilci ukrepov so organi MU MOL ter posamezni občinski javni zavodi in javna podjetja.

7. IZOBRAŽEVANJE

Preko rednih letnih javnih razpisov MOL sofinancira tudi **programe in projekte z različnimi izobraževalnimi vsebinami za starejše**, v obliki predavanj, študijskih krožkov in delavnic (mnoge od njih so za končne uporabnike in uporabnice popolnoma brezplačne). Udeleženci in udeleženke v tovrstnih programih se učijo tehnik umetniškega ustvarjanja in rokodelskih veščin (oblikovanje gline, slikanje, ipd.), meditacije, tujih jezikov, računalništva, spoznavajo vsebine s področij psihologije, (umetnostne) zgodovine, ipd.

Poleg programov študijskih krožkov za starejše, ki jih MOL sofinancira preko rednih javnih razpisov, v MOL zelo uspešno deluje tudi Javni zavod Cene Štupar – Center za izobraževanje, ki je za starejše v letih 2010 do 2012, v okviru **Mestnega programa izobraževanja odraslih**, izvedel programe učenja tujih jezikov, raznovrstne študijske krožke, program upravljanja z osebnim premoženjem ter različne interaktivne delavnice. Ker jih je v celoti financirala MOL, so bile navedene vsebine starejšim na voljo popolnoma brezplačno.

V okviru Mestnega programa izobraževanja odraslih je bilo leta npr. 2011 izvedenih skupno 25 tečajev tujih jezikov (angleščina, nemščina in italijanščina od 1. do 3. stopnje), v katere je bilo vključenih 292 udeležencev in udeleženk. Uspešno je bil izveden tudi niz študijskih krožkov. Ti so oblika neformalnega prostovoljnega učenja odraslih, v katere se vključujejo ljudje z željo po

novih znanjih in poznanstvih. Udeleženci in udeleženke študijskih krožkov v majhnih skupinah aktivno soustvarjajo učni proces ob spremljanju usposobljenega mentorja oziroma mentorice ter ob zaključku krožka na svoj način predstavijo osvojeno znanje. Zanimanje za udeležbo v študijskih krožkih je izjemno, kot primer navajamo naslednje: Za harmonijo telesa in duha, Poti okoli nas skozi fotografijo, Prebudimo umetnika v sebi, Digitalna fotografija. Ker njihovo izvedbo financira MOL, je udeležba v krožkih za vse upokojence brezplačna.

Poleg že navedenih, želimo kot primer dobre prakse MOL pri zagotavljanju pogojev za vseživljenjsko učenje oziroma izobraževanje v starosti še posebej izpostaviti dejavnost sistematičnega računalniškega opismenjevanja starejših od 55 let, s programom **brezplačnih računalniških tečajev za starejše prebivalke in prebivalce MOL**. Program smo v MOL sicer začeli izvajati že pred petimi leti, z željo, da starejšim približamo informacijsko tehnologijo ter jih spodbudimo k širjenju njihovih možnosti komunikacije in virov informacij. Program poteka na sedežih četrtnih skupnosti MOL, v skupinah do 12 udeležencev in udeleženek. Prijavljeni občani in občanke lahko izbirajo med tremi oblikami usposabljanja. Začetni računalniški tečaj (obsega 35 ur) je namenjen vsem, ki se želijo seznaniti z osnovami obdelave besedil, glavnimi funkcijami elektronske pošte in brskanjem po internetu, v nadaljevalnem in izpopolnjevalnem tečaju pa udeleženci in udeleženke spoznajo tudi urejanje preglednic, socialna omrežja (npr. Facebook), dostop in uporabo različnih spletnih vsebin (npr. e-uprava, Google storitve, Skype) ter program za urejanje digitalne fotografije Picasa. Povprečna starost udeležencev in udeleženek, ki so zaključili računalniško usposabljanje, je 66 let, najstarejša udeleženka je imela 91 let. Njihova izobrazba je večinoma srednješolska. Usposabljanja potekajo v izjemno prijetnem in sproščenem vzdušju, kar je v veliki meri zasluga predavateljev in asistentov. Udeleženci in udeleženke pohvalijo njihovo strokovnost, odnos do starejših ter prijaznost. Izjemen interes meščanov in meščank ter zadovoljstvo skoraj 6.000 dosedanjih udeležencev in udeleženek nam kaže, da smo se računalniškega opismenjevanja v MOL lotili na pravi način.

Mnenje 75-letnega tečajnika, ki je obiskoval začetni računalniški tečaj

»Zahvaljujem se MOL, da ste mi omogočili možnost udeležbe na tečaju za računalništvo, kjer sem pridobil precej osnovnega znanja. Ko sem bil še v delovnem razmerju je bilo računalništvo še na začetku. Ker sem bil že pred upokojitvijo se tako z računalništvom nisem ukvarjal. Sedaj utrjujem pridobljeno znanje z raznimi vajami in upam, da bom nadaljeval tudi na internetu in e-pošti. Predavatelj na tečaju se je skupaj z asistentko zelo potrdil, da smo pridobili čim več znanja, za kar sem zelo hvaležen.

Mislim, da je ta projekt MOL za starejše prebivalce zelo koristen in vreden vse pohvale, ker ne gre samo za to, da smo pridobili nekaj novega znanja temveč dobili smo občutek, da še nekdo misli tudi na starejše prebivalce in da nismo pozabljeni.«

V podporo računalniškemu opismenjevanju oziroma nadaljnji uporabi pridobljenih znanj so v prostorih vseh 17 četrtnih skupnosti MOL zainteresiranim na voljo tudi **e-točke** z možnostjo brezplačne uporabe računalnika in interneta.

Na sedežih 17 četrtnih skupnosti pa tudi lokalna društva prirejajo raznovrstna družabna srečanja starejših, pogostitve in obdaritve, razstave izdelkov, organizirane izlete, različne vadbe za starejše, predstavitve dejavnosti v domovih za starejše, predstavitve programov skrbi za starejše, ipd.

Poleg tega v prostorih, s katerimi upravlja Služba za lokalno samoupravo, na podlagi izdanih dovoljenj o uporabi prostorov, zagotavljamo prostore društvom upokojencev in to v vseh četrtnih skupnostih. Za izvajanje različnih aktivnosti: od telovadbe, joge, šahovskih aktivnosti, pevskih vaj, različnih srečanj in prireditev, društvom nudimo brezplačen najem.

8. KULTURA

V obdobju med leti 2010-2012 je bila MOL dejavna tudi na področje kulture. **Javni zavodi MOL s področja kulture** (Kinodvor, Mestna knjižnica Ljubljana, Muzej in galerije mesta Ljubljane, Mednarodni grafični likovni center, Slovensko mladinsko gledališče, Mestno gledališče ljubljansko, Lutkovno gledališče Ljubljana, Pionirski dom, Festival Ljubljana, Ljubljanski grad, Kino Šiška) so nudili široko in pestro kulturno ponudbo s programi za starejše in medgeneracijsko sodelovanje. To so bile zlasti likovne razstave, koncerti, gledališke predstave, muzeji, delavnice, čajanke, plesni tečaji ipd. Nekatere od teh aktivnosti so bile brezplačne, marsikje so lahko upokoјenci uveljavljali popuste.

V bogati in pestri ponudbi MOL s področja kulture, namenjeni starejšim, je tudi program »**Filmska srečanja ob kavi, abonma za poznejša leta**«, ki predstavlja enega naših najbolj odmevnih in odlično sprejetih primerov dobre prakse na tem področju. Abonma poteka v ljubljanskem Mestnem kinu Kinodvor vse od leta 2009, namenjen pa je občinstvu, ki si tudi v poznejših letih želi aktivnega druženja, kakovostnih filmov in poglobljenih pogovorov z zanimivimi gosti. Srečanja so doslej potekala vsako drugo sredo v dopoldanskem času. Ob vsakem filmskem srečanju ogledu filma sledi pogovor v Kavarni, ki ga z obiskovalci in vsakokratnim gostom filma vodi moderatorka. Gosti filmskih srečanj doslej so bili mnogi priznani slovenski ustvarjalci, strokovnjaki ter ljudje, ki so se odlikovali na različnih življenjskih področjih. Pri oblikovanju filmskega programa je posebna pozornost namenjena izboru filmov, ki prinašajo žanrsko in tematsko raznolike, a kakovostne filme z iztočnicami za plodne in zanimive pogovore po ogledu. Posebna pozornost pri oblikovanju programa je namenjena tudi medgeneracijskemu povezovanju in sodelovanju: program oblikujejo sodelavci Kinodvora in filmski strokovnjaki/ustvarjalci starejše generacije. Na povezovanje različnih obdobij in izkušenj se pazi tudi pri izbiri gostov, izvajalec programa v goste vabi tako mlade strokovnjake in ustvarjalce kot tiste, ki že dosegajo svoje vrhunce. Povezuje pa se tudi različna občinstva: na posamezna filmska srečanja so, poleg rednih starejših obiskovalcev in obiskovalk, vabljeni tudi mlajši. Že v prvi sezoni abonmaja se je pokazalo, da je program pritegnil zvesto in aktivno skupino gledalcev in gledalk, ki se niso udeleževali le projekcij filmov, ampak so predano, odprto in iskreno sodelovali tudi v pogovorih po ogledu.

V Ljubljani izjemno pozornost namenjamo tudi kulturi branja, kar smo kronali z Unescovim naslovom »**Ljubljana - Svetovna prestolnica knjige 2010**«. V letu, ko je Ljubljana nosila omenjen naziv, je bilo izvedenih okoli 300 dogodkov, namenjenih spodbujanju branja, razvoju bralne kulture, večanju dostopnosti knjige, predstavljanju književnih zvrsti in svetovnih književnosti. Tudi po zaključku so dejavnosti na tem področju intenzivno potekale. Ena od njih je bil projekt »**Knjižnica pod krošnjami**«, katerega že samo ime pove, da gre za branje v naravi. Izvajalec projekta je bil Divja Misel, Inštitut za neprofitno komunikacijo, sofinancirala pa ga je MOL. V projektu so bile bralkam in bralcem na voljo knjige (poudarek je bil na knjižnih novostih) ter mnogi domači in tuji časopisi / revije. Leta 2011 je projekt potekal na petih brezplačnih bralnih otokih oziroma v letu 2012 na šestih (to so lokacije na mestnih javnih površinah, kot so parki, nabrežje reke Ljubljanice ipd.). Na eni od lokacij (park Tabor) je vsak petek ob 10.30 redno potekalo glasno branje izbrane literature, namenjeno starejšim v mestu. Po predstavitvi avtorja in njegovega dela je sledilo branje, nato pa izmenjava mnenj, izkušenj in vtisov s poslušalci in poslušalkami. Užitek ob poslušanju branega se je ob bogatih življenjskih in bralskih izkušnjah poslušalk in poslušalcev izoblikoval v svojevrstno bralno doživetje

Izjemno bogata je tudi ponudba **Mestne knjižnice Ljubljana** (prav tako občinski javni zavod), ki združuje 6 knjižnic na skupno preko 30 lokacijah (na širšem območju MOL oziroma tudi v primestju) in eno **potujočo knjižnico**. Knjižnica, ki dodatno skrbi tudi za izobraževanje zaposlenih zadelo s starejšimi, nudi možnost izposoje knjig, glasbenih zgoščenk, DVD-jev in BlueRay-ev z različnimi video vsebinami, zagotavlja možnost uporabe čitalnic z dnevnim časopisjem in revijami, organizira tematske razstave, potopisna predavanja, predstavitve knjižnih novosti in uspešnic, zagotavlja stalni šahovski in raznovrstne ostale kotičke (zdravstveni, kinološki, planinski, popotniški, ipd.), v katerih so zbrana knjižnična gradiva s

posameznega tematskega sklopa, občasno pa so za posvet o določeni temi na voljo tudi gosti, organizira ustvarjalne in izobraževalne delavnice za starejše, zagotavlja središče za samostojno učenje z brezplačno uporabo multimedije, ponuja bogato ponudbo za najmlajše, ki jih v knjižnico pogosto spremljajo njihovi dedki in babice (igralni kotički, izposoja igrač in iger, pravljicne urice, ustvarjalne in izobraževalne delavnice), posebej za starejše organizira različna bralna srečanja, literarne klube in knjižne čajanke ter izvaja številne druge posebne dejavnosti za starejše (na primer Očarljivo skupinsko branje, Knjižna doživetja, Beremo, se učimo in rastemo, Pogovor ob knjigi, ipd.).

Mestna knjižnica Ljubljana tistim, ki knjižnice ne morejo obiskati (starejši, bolni,...), omogoča tudi storitev **Knjiga na dom**, ki je uporabnikom in uporabnicam na voljo brezplačno. Izbrano gradivo je enkrat mesečno dostavljeno uporabniku oziroma uporabnici na dom, ob naslednjem obisku pa vrnjeno v knjižnico. Če uporabnik oziroma uporabnica še ni član knjižnice, lahko na domu opravi tudi vpis v knjižnico. Vsem, ki imajo težave z vidom, tudi starejšim, Mestna knjižnica Ljubljana nudi knjige s povečanim tiskom, navadne in elektronske lupe za lažje branje, e-bralnike z možnostjo povečave tiska, v nekaterih knjižnicah pa tudi zvočne knjige. Upokojenci in upokojenke imajo za vpis v knjižnico zagotovljeno ugodnejšo letno članarino.

9. ŠPORT

Ljubljana je tudi mesto športa z raznoliko ponudbo programov športa za meščanke in meščane vseh starostnih skupin, tudi za starejše.

Število udeležencev programov športa vsako leto narašča. Športne aktivnosti starejših, ki jih MOL sofinancira preko javnega razpisa, so razvrščene v tri segmente: **strokovno vodena vadba za upokojence in starejše od 65 let, animacijski športno rekreativni programi in športno rekreativne prireditve**.

Programi vadbe za upokojence ali starejše od 65 let potekajo v različnih športnih panogah: gimnastika, judo, namizni tenis, nogomet, odbojka, plavanje, smučarski teki, strelstvo, tenis, veslanje, dviganje uteži, kegljanje in ples. Poleg naštetih se izvajajo tudi programi splošne vadbe za krepitev mišic, raztezanje mišic in psihofizično sproščanje. Eden večjih motivov za vključevanje v tovrstne programe je poleg želje po gibanju tudi potreba po druženju in zabavi. Vadba v okviru letnega programa športa, ki ga MOL sofinancira preko javnega razpisa, poteka v skoraj 500 skupinah.

Animacijski športno rekreativni programi spodbujajo starejše k starosti primernim športnim aktivnostim (pohodništvo, trim steze, ipd.) ali omogočajo spoznavanje novih športnih aktivnosti (Nordijska hoja). Med najbolj množične športno rekreativne prireditve, ki so izredno medgeneracijsko naravnane, v Ljubljani sodijo Ljubljanski maraton, Pohod ob žici in Maraton Franja. Vse tri prireditve imajo možnost izbire različnih dolžin, kar omogoča aktivno udeležbo različnim starostnim skupinam, tudi starejšim.

Poleg programov športa, pa je skrb MOL namenjena tudi zunanjim športnim površinam, namenjenim tudi starejšim. Tako je bilo v letu 2012 v Ljubljani možnost uporabljati pet fitnesov na prostem, razporejenih po ČS Moste, ČS Bežigrad, ČS Šiška, ČS Polje/Zadobrova, ČS Center, ki so zelo dobro obiskani tudi s strani starejših. Na novo je bila v 2012 narejena tudi trim steza v Mostecu in trim otok ob Poti spominov in tovarštva na Brdu.

10. STANOVANJSKA PRESKRBA

Najpomembnejši instrument stanovanjske politike za starejše, ki jo v MOL izvajamo preko Javnega stanovanjskega sklada MOL, je zagotavljanje primernih najemnih in najemnih oskrbovanih stanovanj.

Oskrbovana stanovanja so namenjena starejšim osebam, ki so še sposobne samostojnega bivanja in si ne želijo bivanja v domu starejših, vendar pa zaradi starosti že potrebujejo določeno pomoč ali pa bi jo lahko v kratkem potrebovali. Storitve se izvajajo v funkcionalno povezanih in potrebam starejših ljudi prilagojenih stanovanjih.

V Ljubljani je bilo konec leta 2012, poleg oskrbovanih stanovanj, ki jih za prodajo ponujajo zasebni investitorji (npr. Mijaks investicije d.o.o. v Murglah), v uporabi tudi 72 neprofitnih najemnih oskrbovanih stanovanj, katerih lastnik je Javni stanovanjski sklad MOL (12 v Murglah in 60 v sklopu Centra starejših Trnovo). Najemna oskrbovana stanovanja Javnega stanovanjskega sklada MOL se oddajajo v najem preko javnih razpisov. Dodatne storitve so čiščenje prostorov, organizirana prehrana, varovanje na daljavo ali t.i. rdeči gumb, socialna oskrba in podobno. V načrtu je tudi izgradnja 60 oskrbovanih stanovanj v Šiški v javno zasebnem partnerstvu, za kar trenutno poteka postopek izbire zasebnega partnerja.

Druge možnosti reševanja stanovanjske problematike so še:

- dodelitev **neprofitnega najemnega stanovanja** preko javnih razpisov,
- **rentni odkup stanovanj** (že nekaj let imajo občani, starejši od 65 let, ki so lastniki stanovanj, možnost, da svoje lastniško stanovanje, ki ga težko vzdržujejo, odprodajo Javnemu stanovanjskemu skladu MOL; prodajalci imajo izgovorjeno odplačno dosmrtno služnost stanovanja; prodajalci lahko z zavarovalnico sklenejo pogodbo o doživljenjskem rentnem zavarovanju z mesečnim izplačilom rente, ki je zmanjšana za nadomestilo za uporabo stanovanja);
- **ugodna namenska stanovanjska posojila** (namenjena so vsem zainteresiranim lastnikom, med katerimi so tudi starejši, ki izboljšujejo ali razrešujejo stanovanjsko vprašanje z rekonstrukcijo, rednimi ali investicijskimi vzdrževalnimi deli v večstanovanjski ali družinski stanovanjski stavbi);
- **zamenjava stanovanja** (starejši najemniki stanovanj, ki živijo v stanovanjih v lasti MOL in Javnega stanovanjskega sklada MOL, lahko zamenjajo stanovanje, ki ga zasedajo za primernejše stanovanje v primerih, ko jim je stanovanje, ki ga zasedajo, neprimerno po legi v stavbi ali neprimerno po lokaciji (težave zaradi hoje, zdravstvenih razlogov ipd.), in v primerih, ko želijo v manjše stanovanje (bodisi zaradi manjših stroškov, zaradi zmanjšanja števila uporabnikov ali lažjega vzdrževanja));
- **soglasje za oddajo dela stanovanja v podnajem** (starejšim najemnikom stanovanj v lasti MOL in Javnega stanovanjskega sklada MOL, slednji izda soglasje za oddajo dela stanovanja iz zdravstvenih ali starostnih razlogov v podnajem osebam, ki jim pomagajo; soglasje izda tudi v primerih, če se je starejši najemnik znašel v težki finančni in socialni situaciji in z oddajanjem v podnajem lahko pridobi dodatna sredstva za plačevanje najemnine in ostalih stroškov in si na ta način omogoči nadaljnjo uporabo stanovanja);
- **subvencioniranje stroškov najemnine** najemnikom/ najemnicam (tudi starejšim) neprofitnih najemnih stanovanj in najemnikom tržnih stanovanj.

Starejšim občanom, ki so ali ostanejo brez stanovanja in imajo nizke dohodke ob izpolnjevanju predpisanih pogojev, lahko Javni stanovanjski sklad MOL dodeli tudi **bivalne enote** kot začasno rešitev za čas trajanja njihovih slabih socialnih razmer. Bivalne enote so prostori, ki se pridobijo z ureditvijo dotrajanih stanovanjskih enot in pomenijo začasno rešitev stanovanjske problematike.

11. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI

V Ljubljani ovire sistematično odpravljamo in povečujemo dostopnost že več kot 20 let. Pri tem je zelo dejaven **Svet za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir**, ki je posvetovalno telo župana. Poleg gradnje vsem dostopnih novograjenih objektov, redno odpravljamo tudi ovire na obstoječih objektih in površinah, tudi v spomeniško zaščitenem, starem mestnem jedru.

Ljubljana letno gosti blizu 1.000 dogodkov na prostem, ki jih obišče približno milijon ljudi. Neoviran dostop javnih površin omogočamo s poglobljanjem pločnikov in s klančinami. Vsako leto je izvedenih od 50 do 70 tovrstnih ureditev. V mestnem središču smo zapolnili vrzeli med granitnimi kockami in odpravili ovire na nivojskih prehodih. Za dostopnost zgradb v javni rabi je poskrbljeno s klančinami in dvigali.

Za uspešno in kakovostno izvedene ukrepe smo že leta 2009 prejeli naziv Občina po meri invalidov. K izvajanju aktivnosti na tem področju smo po tem pristopili še bolj zavzeto in predano, ter za leti **2011 in 2012 pripravili nov akcijski načrt**. Prepričani smo, da je mesto, ki je prijazno otrokom, starejšim in invalidom, mesto, prijazno vsem. Krepi se tudi zavest vseh zaposlenih v mestni upravi in mestnih organizacijah ter splošne javnosti o tem, da je zagotavljanje enakih možnosti dostopa do grajenega okolja, informacij in storitev nepogrešljivi del kulture bivanja v urbanem okolju.

V velik uspeh na tem področju si štejejo tudi nagrado Evropske Komisije, ki je Ljubljani, v okviru nagradnega natečaja **Access City Award 2012**, podelila posebno priznanje za krepitev dostopnosti prometa in z njim povezane infrastrukture.

Javni promet v MOL zagotavlja javno podjetje Ljubljanski potniški promet, ki si nenehno prizadeva za nadgradnjo in posodobitev svoje ponudbe ter pri tem posebno pozornost posveča ranljivim skupinam svojih uporabnic in uporabnikov, med katerimi so številni prav starejši. Javni promet v MOL poteka z avtobusi, od katerih je večina **nizkopodnih, opremljenih s sodobno tehnologijo, na voljo je veliko oprijemal**. Poskrbljeno je **za varnost pri vstopu in izstopu** iz avtobusa, vozila so opremljena z **glasovnimi napovedniki ter z video prikazovalniki** prihajajočih postaj.

Skupinam potnikov in potnic, ki za samostojno uporabo prevozov potrebujejo dodatno pomoč (na primer gibalno ovirani) je na voljo storitev **»Prevoz na klic«**. Potnik oziroma potnica v prometno nadzorni center telefonsko poda zahtevo za prevoz na določen dan, ob določeni uri, pridobi pa povratno informacijo o dostopnem prevozu (številke avtobusov in prestopna postajališča na zeleni poti). Po potrditvi prevoza je o potniku oziroma potnici s posebnimi potrebami obveščen tudi voznik avtobusa, ki nato ustrezno ukrepa oziroma nudi pomoč.

Ena od privlačnih potez oziroma storitev javnega prevoznika v Ljubljani je tudi brezplačen prevoz z električnim vozilom **»Kavalir«** (v uporabi sta dve vozili), ki potnike in potnice prevaža po območju peš cone, v središču mesta. Prevoz s »Kavalirjem« razveseljuje predvsem starejše in turiste. Z njegovo pomočjo so poti, ogledi ali nakupi v centru Ljubljane veliko lažji, manj naporni in hitrejši. Kavalirja sta na Ljubljanskih ulicah na voljo od aprila do oktobra.

12. VARNOST V MOL

Za red in varnost občanov in občanov v MOL poleg policije skrbi tudi **Mestno redarstvo MOL** (MR MOL). MR MOL v okviru in v skladu s predpisi zagotavlja pripravo programa varnosti MOL ter na njegovi podlagi skrbi za javno varnost in javni red na območju MOL. V letu 2011 je bila sprejeta tudi *Strategija v skupnost usmerjenega dela Mestnega redarstva*, ki temelji na predpostavki, da MR MOL in partnerji (policija, ustanove, organizacije, občanke in občani) delujejo čim bolj povezano pri zaznavanju in odpravi različnih oblik družbenega nereda s skupnim ciljem izboljšati varnost in kvaliteto bivanja v MOL.

V raziskavi o kakovosti življenja v mestih iz leta 2010 (Mercer LLC, 2010) so vprašani področje notranje stabilnosti v MOL ocenili z oceno 9 in področje kriminalitete v MOL z oceno 8 (najvišja možna ocena je bila 10) ter s tem ocenili, da je Ljubljana zelo varno mesto z dokaj redkimi pojavi nasilnih kaznivih dejanj, civilne oblasti so demokratične, delo policije pa je razmeroma učinkovito.

Tudi javnomnenjska raziskava Eurobarometer o kakovosti življenja v evropskih mestih je pred kratkim pokazala, da se preko 92 odstotkov vprašanih počuti varne v Ljubljani, 95 odstotkov vprašanih pa se počuti varne v svoji soseski. To Ljubljano uvršča na 14. oziroma 20. mesto med 75 evropskimi mesti.

V MOL se za **varno okolje in za ničelno toleranco do nasilja** zavzemamo na vseh nivojih. Veliko nasilja, tudi nad starejšimi se namreč prav tako odvija v domačem okolju. Nasilju nad starejšimi največ pozornosti in neposredne podpore namenjajo nevladne organizacije. Ker se v MOL zavedamo pomembnosti podpore preprečevanju nasilja in spodbujanja nenasilne komunikacije, preko letnih javnih razpisov redno sofinanciramo raznolike programe s tega področja.

Med leti 2010 in 2012 so v MOL tako delovale **štiri varne hiše**, ena od njih je bila namenjena tudi osebam z oviranostmi (pri tem ni upoštevan namestitveni program društva Ključ za žrtve trgovine z ljudmi in varna hiša društva Stigma za aktivne uporabnice nedovoljenih drog, ki so žrtve nasilja). Poleg njih je v MOL deloval tudi **krizni center** za ženske in otroke, ki so žrtve nasilja. Ta omogoča takojšen umik iz nasilne situacije in varno namestitev, deluje vse dni v letu, 24 ur dnevno.

Poleg navedenih so bili v MOL ženskam, žrtvam nasilja, na voljo tudi programi za osebno, telefonsko in spletno svetovanje ter skupine za samopomoč in podporne skupine. Povzročiteljem nasilja so bili na voljo osebno, telefonsko in svetovanje preko spleta ter predavanja.

K osvečanju ljudi o nesprejemanju in nepovzročanju nasilja zelo pripomorejo tudi preventivne akcije, v katere se je redno vključevala tudi MOL. Poleg tega pa smo v letu 2010 izdali tudi brošuro z naslovom *»365 dni boja proti nasilju nad ženskami v Ljubljani«*. S ciljem informiranja in osveščanja javnosti je v brošuro zajet pregled aktivnosti na področju preprečevanja in lajšanja posledic nasilja nad ženskami ter kontaktni podatki organizacij, ki nudijo pomoč.

13. INFORMIRANJE IN SVETOVANJE

Med aktivnosti, ki jih v MOL izvajamo z namenom varnejšega, dostopnejšega in na sploh privlačnejšega življenja starejših v mestu, spadajo tudi aktivnosti osveščanja in informiranja, s katerimi bodisi promoviramo pestro in raznovrstno ponudbo za starejše, bodisi osveščamo starejše o vsebinah, za katere se zanimajo.

Starejše občanke in občani MOL ter njihovi svojci, si lahko **pri različnih nevladnih organizacijah**, ki jih MOL sofinancira preko javnega razpisa, pa tudi preko **Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana** pridobijo informacije s področij socialnega, zdravstvenega in pravnega varstva, športne in kulturne dejavnosti, turizma, izobraževanja ter prostovoljnega dela na območju MOL. Poleg informacij jim je, preko nevladnih organizacij, na voljo tudi svetovanje s področja pravnih zadev, skrbništva, dohodnine, pokojnin, pomoči pri namestitvi v domove za starejše ipd.

Na spletni strani www.ljubljana.si dnevno ažuriramo obvestila ter zagotavljamo informacije o življenju in dogajanju v mestu, na voljo je tudi hitro odziven interaktivni spletni servis **»Pobude meščanov«**. Na redno organiziranih dnevih odprtih vrat (vsak prvi torek v mesecu) se meščani in meščanke lahko tudi osebno srečajo in pogovorijo z županom mesta.

Skrbimo tudi za **izdajo in distribucijo zgibank in brošur, za organizacijo raznovrstnih dogodkov in srečanj, za objavo prispevkov v lokalnem občinskem mesečniku**, itd. Posebej starejšim je namenjena informativna zgibanka *»Za starejše – o organizacijah in storitvah s področja zdravja in socialnega varstva, ki se izvajajo v Mestni občini Ljubljana«* ki je bila natisnjena že dvakrat. Zgibanka je izjemno praktična in široko uporabna, saj združuje aktualne

podatke o storitvah in razpoložljivih programih, ki so v Ljubljani na voljo starejšim, vključno z nekaterimi zakonodajnimi novostmi s področja socialnega varstva. Po prvi izdaji zgibanke (leta 2010), smo v lanskem letu, po uveljavitvi nekaterih ključnih zakonodajnih sprememb na področju socialnega varstva, vsebino zgibanke posodobili, jo ponovno natisnili ter jo v velikih količinah že posredovali do naših občank in občanov. Vse publikacije, ki jih izdaja MOL so dostopne tudi na spletnih straneh MOL.

V letu 2012 smo izdali tudi brošuro *»Ljubljana – zdravo mesto, vodnik po programih socialnega varstva in varovanja zdravja«*, z vsebinskimi in kontaktnimi podatki o programih, izbranih preko javnih razpisov MOL s področja socialnega varstva in varovanja zdravja.

V obdobju 2010-2012 smo skupaj z javnimi zavodi in nevladnimi organizacijami aktivno sodelovali na **Festivalu za tretje življenjsko obdobje**, ki je največji tovrstni festival v Sloveniji ter predstavili in informirali starejše o ponudbi programov in storitev za starejše v Ljubljani. Podobno predstavitev na omenjenem festivalu pripravljamo tudi v prihodnje.

Rednim aktivnostim osveščanja in informiranja dodajamo še redne prispevke v mesečnem občinskem glasilu **Ljubljana**, ki ga brezplačno prejme sleherno gospodinjstvo v mestu. To so prispevki s predstavitvami sofinanciranih programov, storitev in drugih aktivnosti MOL na področju skrbi za starejše, strokovni sociološki članki (na primer na temo medgeneracijska solidarnost), izsledki raziskav (na primer na temo revščine in socialne izključenosti v starosti), predstavitev in poročanje o dogodkih, ipd.

14. AKTIVNOSTI MOL OB EVROPSKEM LETU AKTIVNEGA STARANJA IN MEDGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI 2012

Ob Evropskem letu aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012 je MOL, poleg rednih nalog, izvedla vrsto aktivnosti:

- **ponatis zloženke »Za starejše«** z informacijami o organizacijah in storitvah za starejše v MOL,
- **izdaja brošure “Ljubljana – zdravo mesto, vodnik po programih socialnega varstva in varovanja zdravja”**, s programi, izbrani preko javnih razpisov MOL s področja socialnega varstva in varovanja zdravja,
- **ob svetovnem dnevu zdravja**, ki je v lanskem letu dal poudarek starejšim, smo skupaj z ZDL in ZZV pripravili dogodek v središču Ljubljane, v veliki meri namenjen starejšim (preventivne delavnice, meritve krvnega tlaka ipd.),
- v Mestni hiši smo organizirali **kulturni dogodek z ambasadorico evropskega leta, pesnico Nežo Maurer**,
- slovesno smo obeležili **10-letnico Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana** ter s tem prispevali k dodatnemu osveščanju o potrebah starejših,
- odprli smo **nov, nadomestni dnevni center aktivnosti za starejše v Dravljah**,
- aktivno smo predstavili dejavnosti MOL za starejše na **Festivalu za tretje življenjsko obdobje**,

Predstavitev MOL na Festivalu za tretje življenjsko obdobje

- **aktivno smo sodelovali na vsaj desetih domačih in mednarodnih konferencah/dogodkih s področja skrbi za starejše,**
- **naročili smo raziskavo o potrebah starejših v MOL,**
- **redno smo objavljali prispevke v občinskem glasilu Ljubljana na temo aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti.**

15. POVZETEK NAJPOMEMBNEJŠIH DOSEŽKOV V OBDOBJU OD 2010 DO 2012

- ▶ **Odprtje dveh novih dnevnih centrov aktivnosti za starejše.**
- ▶ **Izgradnja 12 novih oskrbovanih stanovanj Javnega stanovanjskega sklada MOL v Murglah.**
- ▶ **Izvedba razpisov za sofinanciranje programov nevladnih organizacij za starejše.**
- ▶ **Vključitev v podmrežo »Zdravo staranje« programa Zdrava mesta SZO.**
- ▶ **Vključitev v Globalno mrežo SZO Starosti prijaznih mest in izdelava Akcijskega načrta »Starosti prijazna Ljubljana« za obdobje od 2013 do 2015.**
- ▶ **Povišanje subvencije MOL za storitev pomoč družini na domu na 80 % cene storitve.**
- ▶ **Izdaja in ponatis zloženke »Za starejše«.**
- ▶ **Vključitev v podmrežo »Zdravo staranje« programa Svetovne zdravstvene organizacije: » Ljubljana - zdravo mesto«.**
- ▶ **Intenzivno obeleženje Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012.**
- ▶ **Odprtje novega doma za starejše občane s koncesijo: Center starejših Črnuče**

16. ZAKLJUČEK

Starejši v MOL predstavljajo številčno pomemben del družbe. S svojimi izkušnjami in vse večjim vključevanjem tudi v odločevalske procese igrajo vedno aktivnejšo vlogo v vseh sferah življenja v MOL.

Težnje na področju skrbi za starejše se vse bolj usmerjajo v zagotavljanje ugodnih pogojev za podaljševanje bivanja starejših v domačem okolju in k aktivnemu in zdravemu staranju. Na MOL redno zasledujemo potrebe starejših preko sodelovanja z nevladnimi organizacijami, Svetom za vprašanje starejših občanov v MOL, z raziskavami in preko javnih zavodov MOL, ki delujejo na področju storitev za starejše ter se skušamo v čim večji meri odzivati nanje. S svojimi službami, javnimi zavodi in javnimi podjetji težimo k zagotovitvi pogojev, ki bi starejšim omogočali kakovostno življenje v obdobju staranja.

Tako so naše aktivnosti usmerjene k različnim področjem, od izpolnjevanja zakonsko določenih nalog, do aktivnosti na področju kulture, športa, izobraževanja, zagotavljanja dostopnosti grajenega okolja, prometa. Ohranjanje programov in ponudbe za starejše ter njihova nadgradnja nam predstavlja enega izmed pomembnejših izzivov na področju skrbi za starejše. Želimo si, da bi občanke in občani MOL preživljali kar se da aktivno in zdravo staranje.

Na področju dela s starejšimi in za starejše smo zagotovo lahko primer dobre prakse, kar nam potrjujejo tudi druga slovenska mesta, prav tako pa dobivamo priznanja iz tujine. V preteklem obdobju so se zgodili premiki tako na področju institucionalnega varstva kot pri zagotavljanju storitve pomoči na domu, uspešno pa so se razvijale in širile tudi nove oblike programov, kot so npr. dnevni centri aktivnosti za starejše. Intenzivno se na potrebe starejših odzivajo tudi občinski javni zavodi in javna podjetja, tako s področja kulture, športa, izobraževanja in javnega prometa.

V poročilu smo zajeli preteklo triletno obdobje, vsekakor pa nameravamo tudi v prihodnje intenzivno nadaljevati z aktivnostmi za starejše. Pripravili smo tudi Akcijski načrt Starosti prijazna Ljubljana za obdobje od 2013 do 2015, v katerem smo si postavili cilje, ki zasledujejo uresničitev pogojev za okolje, ki bo prijazno starejšim ter navedli ukrepe za njihov doseg.

Naše težnje bodo še naprej usmerjene k zagotavljanju čim več možnosti za vključevanje starejših v širšo družbo. Zavedamo pa se tudi pomembnosti informiranja in osveščanja vseh, tako starejših kot ostalih, ki z njimi sobivajo in smo aktivni tudi na tem področju.

17. VIRI:

- Poročila nevladnih organizacij, izbranih na javnih razpisih za sofinanciranje socialno varstvenih programov in programov varovanja zdravja, ki izvajajo programe namenjene starejšim.
- Oddelek za zdravje in socialno varstvo, Tilka Klančar, mag. Tanja Skornšek Pleš, mag. Klara Nahtigal, Tanja Hodnik (2008): Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Ljubljana od 2007-2011. Ljubljana: Mestna občina Ljubljana.
- Tilka Klančar, mag. Tanja Skornšek Pleš, Peter Bohinec (2008): Zdravo staranje - izziv za Mestno občino Ljubljana. Ljubljana: Mestna občina Ljubljana.
- Prispevki oddelkov/služb MU MOL, javnih zavodov in javnih podjetij: Oddelek za zdravje in socialno varstvo, Služba za lokalno samoupravo, četrtne skupnosti MOL, Oddelek za kulturo, Oddelek za šport, Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje, Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet, Mestno redarstvo, Javni stanovanjski sklad MOL, Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, Zdravstveni dom Ljubljana, Lekarna Ljubljana, Javni zavod Cene Štupar – Center za izobraževanje Ljubljana, Mestna knjižnica Ljubljana, Mestni kino Kinodvor, Turizem Ljubljana ter Ljubljanski potniški promet d.o.o.
- Interno gradivo Oddelka za zdravje in socialno varstvo MOL
- Spletna stran Mestne občine Ljubljana: www.ljubljana.si
- Statistični urad RS (www.stat.si)
- http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/urban/audit/index_en.htm

Obrazložitev

1. Pravni temelj

21. člen Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo 76/08, 79/09 in 51/10) določa, da občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena, ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom. Med drugim ta člen določa, da »občina za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev... pospešuje službe socialnega skrbstva... za... ostarele.«

27. člen Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 66/07 – uradno prečiščeno besedilo in 15/12) določa pristojnost mestnega sveta.

2. Razlogi in cilji, zaradi katerih je akt potreben ter ocena stanja

Poročilo o programih in dejavnostih za starejše je bilo na Mestnem svetu MOL doslej obravnavano že dvakrat. V obdobju po letih 2006-2009, za katera je bilo predstavljeno zadnje poročilo, se je v MOL izvajalo še vrsto aktivnosti za starejše.

V MOL stremimo k cilju zagotoviti čim boljše pogoje za doseganje višje kakovosti življenja starejših. Kot zakonsko obveznost redno (do)plačujemo oskrbo v institucionalnem varstvu ter zagotavljamo mrežo javne službe za pomoč družini na domu preko Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana ter Zavoda za socialno oskrbo Pristan. Preko javnih razpisov že vrsto let sofinanciramo množico raznovrstnih programov za starejše s področja socialnega varstva, zdravja, izobraževanja, kulture in športa, ki jih izvajajo nevladne organizacije ter javni zavodi, veliko aktivnosti, namenjenih starejšim, pa poteka tudi po četrtnih skupnostih MOL.

V poročilu smo pripravili tudi kratek pregled dosežkov na področju skrbi za starejše občanke in občane v MOL v obdobju od 2010 do 2012. S svojimi raznovrstnimi aktivnostmi pa vsi skupaj, organi MU MOL ter občinski javni zavodi in javna podjetja, nadaljujemo tudi v prihodnje in med seboj uspešno sodelujemo.

3. Poglavitne rešitve

Osnovni namen Poročila o aktivnostih Mestne občine Ljubljana za starejše v obdobju od 2010 do 2012 je prikazati vse storitve in aktivnosti, ki jih MOL izvaja za starejše z namenom zagotavljanja kakovostnega življenja v obdobju staranja v Ljubljani. Mestnemu svetu MOL predlagamo, da sprejme Poročilo o aktivnostih Mestne občine Ljubljana za starejše v obdobju od 2010 do 2012.

4. Ocena finančnih posledic

Sprejetje Poročila o aktivnostih Mestne občine Ljubljana za starejše v obdobju od 2010 do 2012 nima finančnih posledic.

Pripravila:
Darija Božnik
Višja svetovalka III

Tilka Klančar
Vodja oddelka